

Κύριε Δήμαρχε,
Σεβασμιότατε,
Κυρία Πρόεδρε του Δημοτικού Συμβουλίου
Κύριοι Εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Κύριοι Πρόεδροι και Μέλη Προσφυγικών και λοιπών Σωματείων της πόλης μας
Αγαπητοί συμπολίτες και αγαπητές συμπολίτισσες

Σήμερα είναι η παγκόσμια ημέρα Μνήμης για τα θύματα των Γενοκτονιών. Των γενοκτονιών που συνέβησαν στην Ανατολία κατά των Χριστιανικών Πληθυσμών (Ελλήνων, Αρμενίων, Ασσυρίων κ.α.) από τον ίδιο δημιουργό. Την Τουρκία που τότε λέγονταν Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Σήμερα όμως Κυριακή 9 Δεκεμβρίου 2018, συμπληρώνονται 95 χρόνια από την ιστορική εκείνη Κυριακή της 9^{ης} Δεκεμβρίου 1923 όταν εδώ, στο Ιστορικό Κέντρο την ίδια ώρα περίπου 10.30' το πρωί, έγιναν τα εγκαίνια της προσφυγούπολης Ιωνίας (μετέπειτα πήρε το πρόθεμα Νέα και έγινε Ν. Ιωνία), γιατί είχαν ήδη χτιστεί τα πρώτα 400 δωμάτια του συνοικισμού που ήδη φιλοξενούσαν 400 οικογένειες ενώ πολλές άλλες οικογένειες διέμεναν σε σκηνές και παραπήγματα.

Αλλά θα επανέλθουμε σε αυτή την ημερομηνία, αφού αναφέρουμε κάποια γεγονότα, λίγους μήνες πριν.

Αμέσως μετά την Μικρασιατική Καταστροφή τον Αύγουστο του 1922, δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες εγκαταλείπουν κακήν κακώς τις πατρογονικές τους εστίες και με ότι μπορούν να φέρουν μαζί τους, έρχονται στην ηπειρωτική και νησιωτική Ελλάδα. Εγκαθίστανται σε προσωρινούς χώρους (σχολεία, κινηματογράφους, θέατρα, σκηνές, παραπήγματα, στοές, υπόστεγα) και σιγά – σιγά στην αρχή με τη βοήθεια του Ταμείου Περιθάλψης Προσφύγων και στη συνέχεια της Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων δημιουργούν τους πρώτους προσφυγικούς συνοικισμούς. Οι πρώτοι 4 προσφυγικοί συνοικισμοί στην Αττική ήταν στην Αθήνα, η Καισαριανή, ο Βύρωνας (Παγκράτι) και η Ν. Ιωνία(Ποδαράδες) και στον Πειραιά η Κοκκινιά (Νίκαια).

Τους πρώτους μήνες του 1923, φτάνουν στην περιοχή Ποδαράδων επιτροπή Σπαρταλήδων με επικεφαλής τον Παπαϊωακείμ Πεσματζόγλου προκειμένου να επιλέξουν την περιοχή που θα εγκαθίσταντο οι προσφυγικές οικογένειες από την Σπάρτη της Πισιδίας. Πράγματι επιλέγεται η περιοχή του Ιστορικού Κέντρου και αρχίζουν οι εργασίες διαμόρφωσης του χώρου. Ισοπεδώσεις, διανοίξεις οδών, εξορύξεις πέτρας, είναι οι πρωταρχικές εργασίες για την ίδρυση του συνοικισμού.

Στις 4 Ιουνίου 1923 η εφημερίδα «Ελεύθερο Βήμα» δημοσιεύει μια προκήρυξη για την κατασκευή 400 δωματίων στον δημιουργούμενο προσφυγικό συνοικισμό των Ποδαράδων, ενώ στις 1 Ιουλίου 1923, η ίδια εφημερίδα, αναφέρει ότι θα εγκατασταθούν 400 οικογένειες από την Πισιδία.

Έτσι το Σάββατο 30 Ιουνίου 1923, πραγματοποιούνται τα εγκαίνια της θεμελίωσης του προσφυγικού συνοικισμού από τον Αρχηγό της Επανάστασης Νικ. Πλαστήρα, παρουσία του Πρωθυπουργού Στυλ. Γονατά και πολλών επισήμων. Τον αγιασμό πραγματοποίησε ο Παπαϊωακείμ Πεσματζόγλου που ζήτησε ο συνοικισμός να λάβει το όνομα **Νέα Σπάρτη** διότι τα χαλιά της Σπάρτης ήταν ονομαστά σε όλο τον κόσμο. Τελικά ο Πλαστήρας αντέτεινε την

ονομασία **Νέα Πισιδία** και έτσι γράφτηκε στον θεμέλιο λίθο που τοποθετήθηκε στη διασταύρωση των οδών σήμερα Σπάρτης και Κ. Βάρναλη.

Ο σχεδιασμός της κυβέρνησης ήταν να γίνει ένας συνοικισμός που θα εξυπηρετούσε 20.000 περίπου πρόσφυγες και μαζί με τους άλλους 3 προαναφερθέντες συνοικισμούς της Αττικής θα στέγαζε τους 80.000-90.000 πρόσφυγες που είχαν παραμείνει στην περιοχή της πρωτεύουσας.

Μάλιστα στον συνοικισμό των Ποδαράδων θα έπρεπε να εγκατασταθεί η εργατική τάξη, στον συνοικισμό Παγκρατίου-Βύρωνα η αστική τάξη και στον συνοικισμό της Καισαριανής η επαγγελματική τάξη. Γεγονός που τουλάχιστον για την Ν. Ιωνία, έλαβε σάρκα και οστά αφού εξελίχθηκε σε ταπητουργικό και υφαντουργικό κέντρο.

Στα τέλη Νοεμβρίου 1923, τον συνοικισμό επισκέπτονται οι Ν. Πλαστήρας και Στυλ. Γονατάς για να παρακολουθήσουν την εξέλιξη των εργασιών.

Και φτάνουμε στις 9 Δεκεμβρίου 1923. 95 χρόνια πριν.

Την ημέρα αυτή είχαν έρθει στο συνοικισμό της Ιωνίας μετά από πρόσκληση του Υπουργού Πρόνοιας Απ. Δοξιάδη (υπεύθυνος μέχρι τότε για τα προσφυγικά θέματα) ο Αρχηγός της Επανάστασης Νικ. Πλαστήρας, ο υπουργός Στρατιωτικών Κων. Μανέτας, ο δήμαρχος Αθηναίων Σπ. Πάτσης αλλά και αρκετοί αξιωματούχοι της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας.

Εκ μέρους της νεοσυσταθείσης τότε Επιτροπής Αποκαταστάσεως Προσφύγων (Ε.Α.Π.) είχαν παραστεί οι Χένρυ Μοργκεντάου (Αμερικανός διπλωμάτης, γερμανοεβραϊκής καταγωγής και Πρόεδρος της) και ο Σερ Τζων Κάμπελ, (Άγγλος διπλωμάτης και αντιπρόεδρος της).

Ο Χένρυ Μοργκεντάου είχε έρθει λίγες ημέρες πριν στην Αθήνα μετά από διαβουλεύσεις με τραπεζίτες στην Ευρώπη, για την λήψη του τραπεζικού δανείου και αυτή ήταν η πρώτη επίσκεψή του σε προσφυγικό συνοικισμό. Στο βιβλίο του μάλιστα «Η αποστολή μου στην Αθήνα» γράφει ότι είχε προτείνει στον βασιλιά Γεώργιο Β΄ να επισκεφθεί προσφυγικούς συνοικισμούς αλλά ο βασιλιάς απάντησε ότι «ο υπουργός Δημόσιας Περίθαλψης δεν τον είχε προσκαλέσει να επισκεφτεί τους καταυλισμούς». Τότε γράφει ο Μοργκεντάου, απάντησα στον βασιλιά : «εγώ ως κυρίως υπεύθυνος για τους πρόσφυγες σας προσκαλώ τώρα». Και ο βασιλιάς του απάντησε : «ότι φοβόταν πως οι βασιλόφρονες θα τον επέκριναν αν έκανε κάτι τέτοιο». Ένα μήνα μετά ο Βασιλιάς Γεώργιος Β΄ θα αποχωρήσει από την Ελλάδα μετά τις εκλογές της 16^{ης} Δεκεμβρίου 1923.

Από φωτογραφίες που έχουμε βρει για 9η Δεκεμβρίου 1923, διαπιστώνουμε ότι στην τελετή των εγκαινίων του συνοικισμού προΐσταται ο Παπαιωακείμ Πεσματζόγλου (παρόντες άλλοι 3 ιερείς) ενώ υπάρχει και ένα πανό που αναγράφει περίπου «ΙΩΝΙΑ Συγχωρέστε μας...πρόσφυγες...αν σας ...σας προσφέρουμε αυτό το χώρο με ιδρώτα και αίμα». 'Αξιο προσοχής να αναφέρουμε είναι, ότι στη φωτογραφία υπάρχει μία Ελληνική και μια Αμερικανική σημαία, προφανώς προς τιμή του Αμερικανού προέδρου της ΕΑΠ, Χένρυ Μοργκεντάου αλλά και των υπηρεσιών του Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού, που επί 9 μήνες σίτιζαν δωρεάν 1.000.000 πρόσφυγες και παρείχαν ιατρικές και νοσοκομειακές υπηρεσίες.

Σε μια άλλη φωτογραφία διακρίνονται ο Χένρυ Μοργκεντάου και ο λογοτέχνης Κώστας Ουράνης ενώ άλλες φωτογραφίες αποτυπώνουν το τοπίο του συνοικισμού με τις παράγκες και τα δωμάτια.

Αμέσως μετά τον αγιασμό ο Παπαΐωακείμ ευχαρίστησε τους επισήμους και μια μικρή Σμυρνιοπούλα έδωσε στον Ν. Πλαστήρα μια ανθοδέσμη, λέγοντας : **«Πλαστήρα μας, πατέρα μας, μοναδικιά ελπίδα μας, μέσα στην τόση μας ορφάνια και καταφρόνια πέστο μας να τ' ακούσουμε και πάλι από το στόμα σου, πως νάτος έφθασε ο χρόνος που συ μπροστά άφοβος οδηγητής μας απάνω στο μαύρο σου άλογό σου θα μας ξαναπάς πίσω στην πανώρια μας Ανατολή που περιμένουν άθαφτοι κι άκλαφτοι το στερνό μνημόσυνο οι γονιοί μας και τα αδέλφια μας.»**

Με πολλή συγκίνηση απάντησε ο Νικ. Πλαστήρας πως : **«γρήγορα θα ξαναδούμε όλοι καλύτερες μέρες και δεν θ' αργήσουν οι πόθοι σας να γίνουν πραγματικότητας».**

Εκ μέρους της Κυβέρνησης, απάντησε ο Υπουργός Δοξιάδης, λέγοντας μεταξύ άλλων :

«Πριν από λίγους μήνας ο ίδιος παπάς (Παπαΐωακείμ Πεσματζογλου) στον ίδιο τόπο εδώ μπροστά σ' ένα πρόχειρο ξύλινο παράπηγμα, όταν γύρω απλώνονταν γύμνια κ' ερημιά ωμίλησε μ' ελπίδας και υποσχέσεις - για τα μέλλοντα σπιτάκια. Σήμερα οι ελπίδες και οι υποσχέσεις έγιναν πραγματικότητας - να μπροστά σας ολάκερη η πόλις της «Ιωνίας» η πόλις που βγήκε μέσα από το αίμα και το δάκρυ που χύσαμε στη Μικρασία και στη Θράκη και από τον ιδρώτα μας. Γι' αυτά τα σπίτια αυτά τα άψυχα έχουν ψυχή για μας. Και στέγες, τοίχοι, κεραμίδια και πέτρες θα σας λέν' και θα σας θυμίζουν πως εκεί κάτω πέρα από το γαλανό κύμα του Αιγαίου, εκεί στην πολυπόθητη ακτή βρίσκονται βαθειά στη γη κρυμμένες μαζί με τα κόκκαλα των γονέων σας, οι ρίζες σας - και πως οσοδήποτε μεγάλη και αν ήταν η καταστροφή και το ξερρίζωμά σας - καμιά, μα καμιά δύναμη δεν μπορεί να σταματήσει το ξαναβλάστημά σας και το ξαναθέριωμα της Φυλής μας. Εδώ μέσα έχετε καθήκον να εκατονταπλασιάσετε την εργασία που καταβάλαμε εμείς και που σήμερα περήφανα το δείχνουμε στους ξένους ως δείγμα της ζωτικότητας της ακατάβλητης Φυλής μας που μέσα από το θάνατο γεννάει τη Ζωή και σ' αυτό απάνω βασιζόμαστε πως θα μας βοηθήσουν κι αυτοί».

Μετά την τελετή, οι πρόσφυγες επευφήμησαν ζωηρότατα τον Χένρυ Μοργκεντάου, ζητωκραυγάζοντας υπέρ της Αμερικής και της επιτροπής επί του προσφυγικού.

Να πούμε εδώ ότι την ίδια ημέρα και ώρα στην Αθήνα ξεσπούσαν διαδηλώσεις και ταραχές με 8 νεκρούς και δεκάδες τραυματίες, με αφορμή τις επικείμενες εκλογές της 16^{ης} Δεκεμβρίου 1923 (έγιναν ακριβώς μια βδομάδα μετά) για την ανάδειξη της Δ' Συντακτικής Εθνοσυνέλευσης, ύστερα από συλλαλητήριο που οργάνωσαν κινήσεις «υποστηρικτών του βασιλικού θεσμού».

Μάλιστα οι σιδηροδρομικοί συρμοί που περνούσαν από τον σταθμό των Ποδαράδων και μετέφεραν υποστηρικτές του βασιλικού θεσμού παραλίγο να δημιουργήσουν σοβαρά επεισόδια, όταν οι συρμοί έκαναν στάση στο σταθμό, αφού αποδοκίμαζαν τους πρόσφυγες,

θεωρώντας ότι ήταν υπεύθυνοι για την πολιτική και πολιτειακή κατάσταση.

Ο χώρος του λεγόμενου Ιστορικού Κέντρου ανήκε στην Εξαρχία του Παναγιού Τάφου και απαλλοτριώθηκε έκταση 1.230 στρεμμάτων για την εγκατάσταση των πρώτων προσφύγων. Στη συνέχεια ακολούθησαν αρκετές απαλλοτριώσεις αφού η ζήτηση οικοπέδων για εγκατάσταση προσφύγων αυξήθηκε ραγδαία μετά το 1925.

Οι πρώτοι πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν, κατά τρόπο επίσημο και μαζικό είναι οι προερχόμενοι από την πόλη Σπάρτη της Πισιδίας (οι Σπαρταλήδες). Παράλληλα εγκαθίστανται Συμυρνιοί, Βουρλιώτες, Ινεπολίτες, Κασταμονίτες, Κωνσταντινουπολίτες, Αλαγιώτες (από την πόλη Αλάγια της Παμφυλίας), Ατταλειώτες, όχι πολλοί Πόντιοι (Τραπεζούντιοι και Σαμψούντιοι), Κονιαλήδες (από το Ικόνιο της Φρυγίας), Προυσαλήδες (από την Προύσσα), Αίβαλιώτες (από τις Κυδωνίες), Μαγνησαλήδες (από την Μαγνησία) κ.α.

Στη γύρω περιοχή σιγά - σιγά εγκαθίστανται δημιουργώντας τις δικές τους συνοικίες, οι οποίες όπως οι Ποδαράδες υπάγονταν στο Δήμο Αθηναίων: οι Σαφραμπολίτες την Σαφράμπολη, οι Ινεπολίτες και Κασταμονίτες την Ινέπολη και αργότερα οι Νεαπολίτες (από το Νεβ-Σεχίρ της Καππαδοκίας) τη Νέα Νεάπολη και αργότερα Νεάπολη.

Η ζωή τα πρώτα χρόνια είναι πολύ δύσκολη και σκληρή για αρκετούς απ' αυτούς. Γιατί στην πόλη μας από την ίδρυσή της ζούσαν και φτωχοί και εύποροι. Να μην μιλήσουμε για τους εύπορους. Να μιλήσουμε για τους περισσότερους που ήταν φτωχοί και αντιμετώπιζαν με καρτερία τις δυσκολίες της ζωής.

Πολλές οικογένειες στερούνταν τον άνδρα, τον αρχηγό της οικογένειας. Έτσι πολλά παιδιά αναγκάζονταν να δουλεύουν στα εργοστάσια πολλές ώρες και με ανθυγιεινές συνθήκες που τους προκαλούσαν διάφορες ασθένειες, προκειμένου να προσφέρουν ένα πιάτο φαγητό στα αδέρφια τους ή τους παππούδες και τις γιαγιάς τους. Με την όχι κατάλληλη διατροφή και την έλλειψη φαρμάκων συχνά αρρώσταιναν και έχαναν την ζωή τους.

Οι συνθήκες ζωής στα σπίτια-δωμάτια πάρα πολύ δύσκολες. Σπίτια με στέγη από πισόχαρτο, από αδίστακτους εργολάβους που προσπαθούσαν να κερδοσκοπήσουν πάνω στην προσφυγιά και την απελπισία των ανθρώπων. Όταν έβρεχε μούλιαζε η στέγη και έπεφτε ή όταν φύσαγε έπαιρνε την στέγη και την πήγαινε στην Ν. Φιλαδέλφεια.

Η κατάσταση αρχίζει να ομαλοποιείται και η ζωή να αποκτά ρυθμό μετά από το 1928. Μεγάλη η συμβολή των πολλών προσφυγικών σωματείων που αγωνίζονται να ενώσουν οικογένειες αλλά και να διεκδικήσουν καλύτερες συνθήκες ζωής.

Η δημιουργία μεγάλων ταπητουργείων που μετά το 1930 μετατρέπονται σε υφαντουργεία δίνει μεγάλη οικονομική ανάσα στην πόλη. Οι πρόσφυγες αρχίζουν να γίνονται αποδεκτοί από τους γηγενείς και η σταδιακή ομογενοποίηση του πληθυσμού είναι γεγονός.

Η περίοδος της Κατοχής, οδηγεί τους Ιωνιώτες σε κατάσταση φτώχειας αλλά αντέχουν και έχοντας οράματα για μια νέα Ελλάδα προσπαθούν να σταθούν στα πόδια τους. Δυστυχώς ο Εμφύλιος που ακολουθεί βάζει προσωρινό φρένο για μια καλύτερη ζωή. Ακολουθεί η

περίοδος 1950-1967 που η πόλη γνωρίζει μια μεγάλη ανάπτυξη χάρη στις μικρές και μεγάλες υφαντουργικές μονάδες που την καθιστούν ως το Μάντσεστερ της Ελλάδας. Συγχρόνως έχει αρχίσει η εσωτερική μετανάστευση αφού η ύπαιθρος έχει αρχίσει να ερημώνει.

Στην πόλη έρχονται Ρουμελιώτες, Μακεδόνες, Πελοποννήσιοι, Θεσσαλοί, Ηπειρώτες ζητώντας μεροκάματα στα εργοστάσια. Δυστυχώς ακολουθεί δικτατορία και όλα μπαίνουν στον γύψο. Ακολουθεί η μεταπολίτευση και νέες αχτίνες φωτός για καλύτερες μέρες ξεπροβάλουν που δυστυχώς δεν επαληθεύονται αφού η είσοδος της Ελλάδας στην ΕΟΚ την καθιστά ανενεργή βιομηχανικά. Τα εργοστάσια κλείνουν, χιλιάδες θέσεις εργασίας χάνονται, ενώ έρχεται η ώρα του εμπορίου. Τα εμπορικά ξεφυτρώνουν όχι μόνο στους κεντρικούς δρόμους αλλά και στις συνοικίες της. Η πόλη μετατρέπεται σε εμπορικό κέντρο.

Εδώ και μερικά χρόνια, ζούμε στην εποχή των μνημονίων. Οι περισσότεροι στην πόλη μας έχουν χάσει ένα μεγάλο μέρος των εισοδημάτων τους, οι συνταξιούχοι βλέπουν τις συντάξεις να μειώνονται, η ανεργία έχει φουντώσει. Κοινωνικά παντοπωλεία και συσσίτια βοηθούν τους απόρους στις δυσκολίες της νέας κατάστασης που έχει διαμορφωθεί.

Σήμερα σας φέραμε από το μουσείο του ΚΕΜΙΠΟ μια ιστορική σημαία. Ήταν μια ελληνική σημαία που κυμάτιζε στον Τσεσμέ, από τις 2 Μαΐου 1919 όταν έφτασε ο Ελληνικός Στρατός στη Σμύρνη, μέχρι τις 27 Αυγούστου 1922 που αποχώρησε από την Ιωνική γη. Ο Κων. Καλαμάκας την παρέδωσε στην αδελφή του Πάτρα όταν έφευγε κυνηγημένη από τον Τσεσμέ, τον Αύγουστο του 1922, με την ελπίδα ότι σε λίγο θα συναντηθούν στην Ελλάδα. Δυστυχώς όμως εκείνος, έμεινε για πάντα στην Ιωνία. Η αδελφή του Πάτρα την έφερε στην Ελλάδα και την είχε στο προσκέφαλό της μέχρι να πεθάνει, τότε που η κόρη της Ευαγγελία Χατζησιδέρη την έφερε στο μουσείο του ΚΕΜΙΠΟ. Στιγμές συγκίνησης και εθνικής περηφάνειας.

Τελειώνοντας, εύχομαι τα ερχόμενα χρόνια, να είναι χρόνια ανάκαμψης και αναδημιουργίας, να ανέβει το βιοτικό μας επίπεδο, να πάψουν οι νέοι να φεύγουν στο εξωτερικό για εξεύρεση εργασίας που συνήθως τους κρατά για πάντα, και να έρθουν καλύτερες μέρες για μας και τα παιδιά μας.

ΧΡΟΝΙΑ ΜΑΣ ΠΟΛΛΑ!